

EMILIE FRESCO *(gezien op 4 nov 2005)*

De tentoonstelling over het leven van Emilie Fresco is te zien in de Noker in Mechelen. De Noker is een voormalig klooster - aanvankelijk van de Cellenbroeders en later van de Franciscanessen - dat al vijf eeuwen een onderkomen biedt aan zieken, geestesgestoorden en pestlijders. De huidige eigenaar Emmaüs vzw – een christelijk geïnspireerde gezondheids- en welzijnsorganisatie – zet deze traditie voort. Het gebouw is prachtig gerestaureerd en op zich reeds een bezoek waard; de tentoonstelling over het verhaal van Joodse deportaties en ontsnappingen kon geen betere lokatie toebedeeld krijgen. Het is immers op deze plek dat verschillende joodse kinderen de Tweede Wereldoorlog overleefd hebben. De tentoonstelling kadert in het project “Mechelen in Vrouwenhanden”.

Het was vakantie, het was zacht weer en we wilden naar Mechelen. Omdat het de opening was van deze tentoonstelling. Er waren wel wat wegenwerken in en rond Mechelen, maar ik vond toch opvallend gemakkelijk de Nokerstraat en dus ook de Noker. Hoekje om gereden en de auto geparkeerd. Met een uitbundige 4-jarige tweeling naar de Noker gewandeld. We werden vriendelijk begroet door een broeder (denk ik) en zagen veel mensen die in de inkomhal plaats hadden genomen op stoelen. En daar kwam ook de Mechelse burgemeester binnengewaaaid. Tijd voor toespraken. Na 2 zinnen had mijn tweeling het wel al begrepen en wilden ze rennen. Want wat is er leuker dan rennen in ruime kloostergangen waar het geluid zo heerlijk weerkaatst? Ik ken deze situaties onderhand wel al, en besloot dat het inderdaad best was de toespraken te laten voor wat ze waren en mijn tweeling maar even te volgen. Ik loodste ze zo snel mogelijk naar de verste gang om het aandachtig luisterend publiek niet langer te storen, en werd zo de allereerste bezoeker aan de tentoonstelling. Mijn kinderen hollen langs de glazen sculpturen van Lieve Van Stappen en ik zie alleen dat ze heel breekbaar zijn. We gaan de zaal binnen waar de getuigenissen liggen over Joden in Mechelen tijdens de Tweede wereldoorlog. Ik leer er dat Mechelen een belangrijke schakel was van waaruit Joden massaal werden gedeporteerd, maar ook dat er een netwerk bestond om Joden te helpen ontsnappen aan die oorlogsgruwel. Het verhaal van Emilie Fresco is daarvan een illustratie. Dit Joodse meisje uit den Haag dacht in een vluchtpoging onderweg te zijn van Nederland naar Zwitserland, tot ze binnengereden werd in het hoofdkwartier van de Gestapo in de Louisalaan in Brussel. Het was 1942 en Emilie was het slachtoffer geworden van een frauduleus netwerk Van Brussel werd ze overgebracht naar de Dossinkazerne in Mechelen. Daar kreeg ze een transportnummer toebedeeld. Op het moment dat ze op transport moest vertrekken naar Auschwitz, werd ze echter ziek. Haar broer – die in dezelfde val gelopen was als Emilie- kon de Duitsers ervan overtuigen dat ze paratyphus had. De Duitsers hadden schrik voor besmettelijke ziekten en daardoor werd ze overgebracht naar het Onze-Lieve-Vrouw Gasthuis. Ze blijft daar een tijdje werken als ziekenzuster, maar omdat het steeds moeilijker wordt om haar verblijf daar te rechtvaardigen, ontsnapt ze met behulp van enkele Mechelaars. Ze simuleert een zelfmoordpoging door haar verpleegstershortje opgevouwen langs de oever van het kanaal te leggen. Via enkele tussenpersonen vindt ze onderdak in Wépion. Op het einde van de oorlog keert ze terug naar de gasthuiszusters van Mechelen en op 8 december 1944 treedt ze in en wordt Zuster Andrea. Ze studeert verpleegkunde en wordt later directrice van het rustoord in Onze-Lieve-Vrouw-Waver. Daar blijft ze tot haar dood in maart 2005.

Naast het verhaal van Emilie Fresco wordt in de tentoonstelling belicht dat er nog Joden konden ontsnappen, en dit dankzij verzetsstrijders en enkele figuren uit de Mechelse Katholieke wereld.

En terwijl mijn eigen 4-jarigen plagend van de ene koptelefoon naar de andere lopen en tegen elkaar op roepen, volgt mijn blik de zwart-witfoto's van kleuters die ondergebracht werden op onderduikadressen, gescheiden van hun familie.

Ondertussen is ongeveer de helft van de aperitiefkoekjes door mijn kinderen naar binnen gespeeld (en de receptie moet nog beginnen). We kijken naar de werken van Luc Tuymans en Jef Geys, ik hou mijn kinderen tegen als ze dreigen over het werk van Marianne Berenhaut heen te lopen, en langs het vrouwenportret van Borremans - de link met de tentoonstelling is mij niet direct duidelijk - lopen we terug de Nokerstraat in. Nu mogen ze rénnen en roepen. En als we een kwartiertje later terugkeren, komt applaus ons tegemoet. De toespraken zijn afgelopen. De receptie kan beginnen. Mijn tweeling kent de weg al, en met een stuk Joodse appeltaart lopen ze de mooie binnentuin in, over en door de buxushaagjes. Mijn hart staat even stil als Soetkin ineens met een latje breekmesjes komt aangelopen. Gevonden op de grond. Ik neem het voorzichtig van haar over en leg het op de vensterbank als je de binnentuin in komt rechts. Het zal er nog steeds liggen, je moet maar eens kijken als je er bent. We gaan nog even kijken naar het schilderij van papa, het kunstwerk dat meest toepasselijk is bij de tentoonstelling (maar ik ben niet geheel onpartijdig), en keren dan terug huiswaarts.

Er wacht ons echter nog een onaangename verrassing : blijkbaar mag je in de buurt van De Noker niet parkeren want er prijkt een boete op onze voorruit. Ik ben de hele straat afgelopen, zelfs de invalsweg vanaf de ring, maar vind nergens een bord dat parkeren verbiedt. Dan maar een brief geschreven naar diezelfde burgemeester die zojuist aan 't woord was. Maar tot nu toe zonder antwoord. Ik had toch meer beleefdheid verwacht.

gb

Data en uren

van 5 november tot 18 december, 10-17u (di-zo)

Locatie

De Noker, Nokerstraat, Mechelen

Prijzen

€6

€5/ groepen (min.15 pers), jongeren - 26 jaar, houders van een Plus 3 pas (+55 jaar), werkzoekenden en andersvaliden

gratis/ kinderen onder 12 jaar begeleid door één of beide ouders

Hedendaagse kunstwerken van onder andere Marianne Berenhaut, Michaël Borremans, Berlinde De Bruyckere, Gery De Smet, Jef Geys, Juan Muñoz, Luc Tuymans, Lieve Van Stappen en Marthe Wéry waarbij oorlog en de mens als speelbal van het lot de rode draad is.

Een productie van MECHELEN 2005 vzw in samenwerking met het Joods Museum van Deportatie en Verzet en Emmaüs vzw